

AFET ANINDA SORUMLULUKLARIMIZ

BÖLÜM

Bu etkinlik, öğrencilerin doğal ve insan kaynaklı afetler karşısında sadece bilgi edinmelerini değil, aynı zamanda aktif yurttaşlık bilinci geliştirmelerini amaçlamaktadır. Afetlerin önlenmesi, etkili bir şekilde yönetilmesi ve iyileşme sürecinin hızlandırılması, yalnızca kamu kurumlarının değil, her bireyin sorumluluk almasıyla mümkündür. Etkinlik boyunca öğrenciler, afet süreçlerinin aşamalarını öğrenirken; AFAD, belediye, sağlık kuruluşları, gönüllü dernekler ve vatandaş gibi aktörlerin rollerini gerçek yaşam senaryoları üzerinden analiz etme fırsatı bulurlar. Grup çalışması ve sunum yoluyla hem iletişim, iş birliği ve problem çözme becerilerini geliştirirler, hem de toplumsal dayanışma ve sorumluluk duygularını pekiştirirler. Bu sayede öğrenciler, sadece afet bilinci kazanmakla kalmaz, aynı zamanda yaşadıkları toplumun bilinçli ve duyarlı bireyleri olma yolunda güçlü bir adım atarlar.

DERS

Sosyal Bilgiler

SINIF DÜZEYİ

6

ÖĞRENME ÇIKTISI

Öğrenciler, doğal veya insan kaynaklı afetlerin önlenmesi, müdahalesi ve iyileştirilmesinde vatandaşların ve kamu kurumlarının rollerini ve sorumluluklarını keşfeder.

ETKİNLİK SÜRESİ

2 Ders Saati (80 Dakika)

GEREKLİ MALZEMELER

- Renkli A3 kâğıtlar veya karton
- Kalem, keçeli kalem
- Makas, yapıştırıcı
- Rol kartları (önceden hazırlanmış)
- Afet senaryoları (önceden yazılmış kısa senaryolar)
- Poster örnekleri (isterse öğretmen tarafından getirilmiş)
- Tahta ve kalem

HAZIRLIK SÜRECİ VE UYGULAMA

- 5 farklı afet senaryosu (deprem, sel, yangın, kimyasal sızıntı, pandemi) yazılır.
- Her senaryo için ilgili aktörlerin (vatandaş, belediye, AFAD, sağlık ekipleri, STK, okul yönetimi vb.) rol kartları hazırlanır.
- Sınıf 5 gruba ayrılacak şekilde organize edilir.
- Grup panosu hazırlamak isteyen öğrenciler için gerekli malzemeler sınıfa getirilir.

ETKİNLİK TANIMI

1 GİRİŞ (10 Dakika)

Öğrencilere aşağıdaki soruları sorarak derse başlayınız:

- Hiç bir doğa kaynaklı afet yaşadınız mı?
- Böyle bir durumda kimlerin size yardım ettiğini hatırlıyor musunuz?
- Sizce bir afetten sonra herkesin görevi var mı?

Ardından "Afet döngüsü"nü tahtaya çizerek aşamalarını anlatın:

2 TARTIŞMA - (20 Dakika)

Her bir aşama için sınıfa aşağıdaki soruları yöneltin:

1. Hazırlık:

- Vatandaşlar afet olmadan önce ne yapabilir?
- Belediyeler, okullar ne tür hazırlıklar yapmalı?

2. Müdahale:

- Afet anında kimler görev başında olur?
- Vatandaş nasıl davranmalı?

3. İyileştirme:

- Afetten sonra iyileşme sürecinde hangi kurumlar devreye girer?
- Toplum bu süreçte nasıl katkı sağlar?

4. Risk ve Zarar Azaltma:

- Sizce yaşadığınız çevrede afet riskini artıran durumlar nelerdir? Bunları azaltmak için neler yapılabilir?
- Afetler meydana gelmeden önce riskleri belirlemek neden önemlidir? Bunun için kimler sorumluluk almalıdır?

Not: Tartışma sırasında öğrenciler örnekler vererek katılım sağlarlar. Öğretmen bunları tahtaya yazar.

3**UYGULAMA (30 Dakika)**

Her gruba bir **afet senaryosu** ve ilgili rol kartları verilir.

Görev:

1. Senaryoyu okuyun.
2. Olay öncesi, olay anı ve olay sonrası için her rolün ne yapması gerektiğini tartışın.
3. Bir “**Afet Anında Kim Ne Yapar?**” **posteri** hazırlayın.
4. Postere:
 - ✓ Afetin kısa tanımı
 - ✓ Vatandaş, kamu kurumu ve STK rollerini
 - ✓ Görseller veya simgeler ekleyin.

ÖĞRETMEN GERİBİLDİRİMİ**1**

Sunum ve Değerlendirme (20 dk):

- Her grup posterini sınıfla paylaşır.
- Diğer gruplar dikkatle dinler ve “Bu görev başka bir rol tarafından da yapılabilir miydi?” gibi sorular sorar.
- Öğretmen her grubun sunumuna kısa geri bildirim verir.

2

Öğretmen Geri Bildirimi (Değerlendirme):

Değerlendirme Kriterleri:

1. Afet sürecinin üç aşamasını doğru tanımlamış mı?
2. Her aktörün rolü net ve gerçekçi bir şekilde belirtilmiş mi?
3. Grup çalışmasına katılım aktif mi?
4. Sunumda kendini ifade edebilmiş mi?

Öğretmen ayrıca her öğrenciye aşağıdaki bireysel soruları yazılı olarak verir:

- Bugün hangi kamu kurumunun görevlerini daha iyi anladın? Hangilerinden, hangi konularda yardım alabilirsin?
- Afet olduğunda bir vatandaş olarak senin sorumlulukların neler olur?

EK 1: ÖRNEK SENARYO VE ROL KARTLARI

Senaryo 1: Deprem

Bir sabah erken saatlerde şehrinizde 6.5 büyüklüğünde bir deprem meydana geldi. Bazı binalar yıkıldı. Yollar hasar gördü. Elektrik ve su kesildi. Okullar 2 hafta tatil edildi. Bazı aileler geçici barınma alanlarına yerleştirildi.

Rol Kartları:

- **Vatandaş:** Deprem sırasında nasıl korunursun? Deprem sonrası çevrendekilere nasıl yardım edersin?
- **AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı):** Arama kurtarma çalışmaları yapar, çadır kentler kurar.
- **Belediye:** Temizlik, ulaşım ve su hizmetlerini organize eder.
- **Okul Müdürü:** Öğrencilerin güvende olduğundan emin olur, okulun hasarını kontrol ettirir.
- **Gönüllü Gençlik Derneği:** Depremzedelere kıyafet ve yemek desteği sağlar.

Senaryo 2: Sel

Şiddetli yağmur nedeniyle bir ilçede nehir taşı ve evleri su bastı. Bazı insanlar çatılarda kurtarılmayı bekledi. Evler ve arabalar kullanılamaz hale geldi.

Rol Kartları:

- **Vatandaş:** Sel riski olan bölgelerden uzak durur, güvenli bölgelere gider.
- **İtfaiye:** İnsanları yüksek yerlerden botlarla tahliye eder.
- **Belediye Başkanı:** Kriz masası kurar, halkı anonslarla bilgilendirir.
- **Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü:** Hasar tespit çalışmalarını yürütür.
- **Kızılay:** Temiz su ve battaniye dağıtır, sıcak yemek sağlar.

Senaryo 3: Orman Yangını

Yaz ayında çıkan bir yangın ormanlık alanda hızla yayıldı. Rüzgar nedeniyle kontrol altına alınması zorlaştı. Bazı köyler boşaltıldı. Hayvanlar da zarar gördü.

Rol Kartları:

- **Vatandaş (Köy sakini):** Evinin çevresini temizleyip tahliye için hazır olur.
- **Orman Genel Müdürlüğü:** Yangını söndürmek için ekip gönderir.
- **Jandarma:** Köylüleri güvenli şekilde tahliye eder.
- **Veteriner Hekim:** Yaralı hayvanlara müdahale eder.
- **Doğa Koruma Derneği:** Yangından sonra ormanda temizlik ve ağaçlandırma çalışmaları yapar.

Senaryo 4: Kimyasal Sızıntı (İnsan Kaynaklı Afet)

Bir fabrikada meydana gelen kazada zehirli bir gaz sızdı. Fabrika çevresinde yaşayanlar tahliye edildi. Bazı kişiler hastaneye kaldırıldı.

Rol Kartları:

- **Vatandaş (fabrika yakınında yaşayan biri):** Evini hemen terk eder, maskesiz dışarı çıkmaz.
- **112 Acil Sağlık Ekibi:** Gazdan etkilenen kişilere ilk müdahaleyi yapar.
- **AFAD Kimyasal Müdahale Ekibi:** Sızıntıyı durdurmak için özel kıyafetlerle olay yerine gider.
- **Çevre Mühendisi:** Toprağın ve suyun zarar görüp görmediğini kontrol eder.
- **Belediye:** Tahliye edilen kişileri geçici barınma alanlarına yönlendirir.

Senaryo 5: Salgın Hastalık (Pandemi)

Yaygın bir virüs nedeniyle birçok kişi hastalandı. Okullar kapatıldı, herkes evde kaldı. Maske takmak ve elleri yıkamak zorunlu hale geldi.

Rol Kartları:

- **Vatandaş (öğrenci):** Maske takar, ellerini sık sık yıkar, çevresindekilerle mesafesini korur.
- **Sağlık Bakanlığı:** Toplumu bilgilendirir, hastaneleri hazırlar.
- **Öğretmen:** Uzaktan eğitim verir, öğrencilerin moralini yüksek tutar.
- **Aile Hekimi:** Belirti gösteren kişileri test eder, evde bakım önerir.
- **Mahalle Gönüllüsü:** Yaşlılara alışveriş desteği sağlar.

EK 2: DEĞERLENDİRME RUBRİĞİ

Ölçüt	5 - Mükemmel	4 - İyi	3 - Orta	2 - Geliştirilmeli	1 - Yetersiz
1. Afet sürecinin aşamaları	Tüm aşamalar doğru, eksiksiz ve detaylı tanımlanmış	Aşamaların çoğu doğru ve net tanımlanmış	Temel tanımlar var ancak bazı aşamalar eksik ya da yüzeysel	Bazı aşamalar hatalı ya da karışık tanımlanmış	Aşamalar hiç tanımlanmamış ya da tamamen yanlış
2. Aktör rollerinin gerçekçiliği ve netliği	Tüm roller uygun, özgün ve gerçeğe çok yakın	Roller çoğunlukla gerçekçi ve net	Bazı roller yüzeysel ya da genel geçer şekilde belirtilmiş	Roller oldukça sınırlı veya karışık	Roller neredeyse hiç belirtilmemiş ya da yanlış aktarılmış
3. Grup içi katılım ve işbirliği	Tüm üyeler eşit katılmış, uyumlu ve yaratıcı çalışmış	Grup üyelerinin çoğu aktif, iyi işbirliği içinde çalışmış	Katılım dengesiz ama çaba var	Az sayıda öğrenci aktif, grup çalışması zayıf	Grup çalışması yapılmamış ya da sadece bir kişi etkin
4. Sunum becerisi ve ifade gücü	Akıcı, güvenli, düzenli sunum, fikirler net ifade edilmiş	Sunum anlaşılır, küçük eksiklikler olsa da etkili	Sunumda bazı kopukluklar var, ama genel olarak anlaşılır	Sunum dağınık, ifadeler eksik veya kararsız	Sunum yapılmamış ya da çok yetersiz
5. Bireysel değerlendirme: Kurum farkındalığı	Kamu kurumunu açık, özgün ve doğru örneklerle açıklamış	Kurumu doğru tanımış, örneği net	Kurum tanımı yüzeysel ama anlaşılır	Kurum ismi var ama açıklama eksik veya hatalı	Kamu kurumu tanımlanamamış veya tamamen yanlış
6. Bireysel değerlendirme: Vatandaş sorumlulukları farkındalığı	Kendi rolünü açık, bilinçli ve sorumluluk sahibi şekilde açıklamış	Rolünü doğru ifade etmiş, genel sorumluluklara değinmiş	Sorumlulukları kabaca belirtmiş	Belirsiz veya eksik sorumluluk tanımı	Cevap yok ya da sorumluluk bilinci hiç gelişmemiş